

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Навчально – науковий інститут економіки

Фінансово-економічний факультет

Кафедра міжнародних відносин і аудиту

ПОЯСНОВАЛЬНА ЗАПИСКА

кваліфікаційної роботи ступеню бакалавра
(бакалавра, магістра)

студента Андріянової Вероніки Олегівни

(ПБ)

академічної групи 071-20з-1

(шифр)

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»

(офіційна назва)

на тему: «Облік і внутрішній контроль собівартості готової продукції (на прикладі діяльності ДП «НВО «ПХЗ»)»

(назва за наказом ректора)

	Прізвище, ініціали	Оцінка	Підпис
Керівник роботи	Шишкова Н.Л.		
Рецензент			
Нормоконтроль	Шишкова Н.Л.		

Дніпро

2024

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри
міжнародних відносин і аудиту

Пашкевич М.С.

(підпис) (прізвище,
ініціали)

«__» _____ року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню бакалавра
(бакалавра, магістра)

Студенту Андріяновій В.О. академічної групи 071-20з-1

(прізвище та ініціали)

(шифр)

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»

(офіційна назва)

на тему:

«Облік і внутрішній контроль собівартості готової продукції (на прикладі діяльності ДП «НВО «ПХЗ»)»

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від _____

№ _____

Розділ	Зміст	Термін
1	АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДП «НВО «ПХЗ» У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	16.05.24
2	ОБЛІК СОБІВАРТОСТІ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ ДП «НВО «ПХЗ»	21.05.24
3	ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ СОБІВАРТОСТІ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ ДП «НВО «ПХЗ»	08.06.24

Завдання видано

_____ (підпис керівника)

Шишкова Н.Л.

(прізвище, ініціали)

Дата видачі 30.04.2024 р.

Дата подання до екзаменаційної комісії 09.06.2024 р.

Прийнято до виконання

_____ (підпис)

Андріянова В.О.

(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка: 51 с., 12 рис., 24 табл., 3 додатки, 42 джерела.

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ, БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, ПЕРЕВІРКА, СОБІВАРТІСТЬ, ГОТОВА ПРОДУКЦІЯ, ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО

Об'єкт розроблення – сукупність теоретичних, методичних та практичних основ організації бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю собівартості готової продукції.

Мета роботи – узагальнення та вдосконалення теоретичних та практичних аспектів бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю собівартості готової продукції.

Охарактеризовано діяльність промислового підприємства ДП «НВО «ПХЗ». Проведено аналіз фінансового стану і ринкового позиціонування підприємства. Проаналізовано економічну сутність й узагальнено визначення терміну «собівартість», «готова продукція». Надано класифікацію собівартості. Охарактеризовано документальне оформлення собівартості готової продукції. Наведено методику відображення операцій з формування собівартості у бухгалтерському обліку. Розглянуто методику проведення внутрішнього контролю і розроблено програму перевірки собівартості готової продукції ДП «НВО «ПХЗ». Наведено приклади робочих документів при перевірці собівартості готової продукції. Запропоновано практичні шляхи вдосконалення бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю собівартості готової продукції на ДП «НВО «ПХЗ».

Практична значимість кваліфікаційної роботи полягає в тому, що отримані висновки дають можливість розробити рекомендації з удосконалення обліку і внутрішнього контролю собівартості готової продукції відповідно до сучасних умов господарювання. Отримані результати спрямовані на підвищення достовірності, оперативності та якості обліку собівартості готової продукції підприємства та можуть бути впроваджені на ДП «НВО «ПХЗ».

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДП «НВО «ПХЗ» У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	7
1.1 Економічна характеристика діяльності ДП «НВО «ПХЗ»	7
1.2 Ринкове позиціонування ДП «НВО «ПХЗ»	13
Висновки до розділу 1	17
РОЗДІЛ 2 ОБЛІК СОБІВАРТОСТІ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ ДП «НВО «ПХЗ»	18
2.1 Організація облікового процесу собівартості готової продукції	18
2.2 Нормативно-правове регулювання собівартості готової продукції	20
2.3 Синтетичний та аналітичний облік собівартості готової продукції	23
2.4 Напрями вдосконалення обліку собівартості готової продукції ДП «НВО «ПХЗ»	26
Висновки до розділу 2	30
РОЗДІЛ 3 ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ СОБІВАРТОСТІ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ ДП «НВО «ПХЗ»	31
3.1 Об'єкт, мета, завдання та джерела внутрішнього контролю собівартості готової продукції	31
3.2 Організація та методика проведення перевірки собівартості готової продукції	34
3.3 Напрями вдосконалення внутрішнього контролю собівартості готової продукції ДП «НВО «ПХЗ»	40
Висновки до розділу 3	44
ВИСНОВКИ	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	47
ДОДАТКИ	51

ВСТУП

Точне визначення собівартості продукції є важливим для прийняття стратегічних та тактичних управлінських рішень, бо допомагає управлінцям краще розуміти витрати на виробництво, прибутковість та ефективність виробничих процесів. Постійне вдосконалення обліку собівартості дозволяє промисловим підприємствам аналізувати та порівнювати витрати на виробництво різних продуктів, визначати ефективність використання ресурсів та шукати шляхи оптимізації виробничих процесів. Зокрема, якісна інформація про собівартість продукції допомагає відстежувати та контролювати витрати на різні складові виробничих процесів, виявляти та усувати витрати, що можуть бути зайвими або неефективними. Детальний облік собівартості є важливою основою для планування виробничих обсягів, формування виробничих бюджетів та встановлення цінової політики підприємства. А ефективна система внутрішнього контролю собівартості допомагає запобігти можливим втратам через помилки в обліку або недоліки виробничих процесів, зберігаючи фінансову стабільність підприємства та забезпечуючи дотримання стандартів якості та виробничої ефективності.

Таким чином, тема щодо вдосконалення обліку і внутрішнього контролю собівартості готової продукції є актуальною через зміни в умовах підвищених ризиків, значну складність обліку, важливість точності цих розрахунків для фінансових звітів підприємства.

Проблемними питаннями обліку і внутрішнього контролю собівартості готової продукції займалися такі вчені: Дороженко Л.І. [1], Лепетан І. [2], Корольова О.І. [3], Пустова І.В. [4], Воронко Р.М. [5] та інші.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретико-нормативних основ і практичних аспектів обліку і внутрішнього контролю собівартості готової продукції з метою розроблення шляхів удосконалення обліку і внутрішнього контролю собівартості готової продукції ДП «НВО «ПХЗ».

Для досягнення мети поставлені завдання:

- дослідити економічну сутність собівартості готової продукції, класифікацію витрат та порядок обліку в сучасних умовах;
- надати характеристику базового підприємства, у тому числі проаналізувати основні показники його фінансової діяльності;
- провести ринкове позиціонування базового підприємства;
- дослідити діючу методику калькулювання собівартості готової продукції, нарахування витрат, встановити її ефективність і доцільність застосування на підприємстві, визначити шляхи її вдосконалення;
- дати оцінку стану внутрішнього контролю собівартості готової продукції, запропонувати конкретні шляхи його вдосконалення.

Об'єктом дослідження виступає фінансово-господарська діяльність ДП «НВО «ПХЗ» та його операції по калькулюванню собівартості готової продукції.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів щодо організації та методики обліку і внутрішнього контролю собівартості готової продукції.

У кваліфікаційній роботі використані методи аналізу і синтезу, системного підходу при розкритті економічної категорії собівартості готової продукції; прийоми дедукції та індукції для визначення місця собівартості в системі бухгалтерського обліку досліджуваного підприємства; метод економічного аналізу при здійсненні оцінки фінансового стану підприємства.

Кваліфікаційна робота складається з: вступу, трьох розділів, які характеризують методику проведення обліку і внутрішнього контролю собівартості готової продукції. Перший розділ - розкриває характеристику та фінансовий стан базового підприємства. Другий розділ - розкриває інформацію щодо організації обліку собівартості готової продукції, нормативно-правові документи та напрями вдосконалення обліку. Третій розділ – організація внутрішнього контролю собівартості готової продукції та напрями його вдосконалення.

РОЗДІЛ 1 АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДП «НВО «ПХЗ» У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1 Економічна характеристика діяльності ДП «НВО «ПХЗ»

Стисла характеристика ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА «НАУКОВО-ВИРОБНИЧЕ ОБ'ЄДНАННЯ «ПАВЛОГРАДСЬКИЙ ХІМІЧНИЙ ЗАВОД» (ДП «НВО «ПХЗ»)) представлена в табл. 1.1 [6].

Таблиця 1.1

Інформація про ДП «НВО «ПХЗ»

Показник 1	Зміст 2
Повна назва	ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО «НАУКОВО-ВИРОБНИЧЕ ОБ'ЄДНАННЯ «ПАВЛОГРАДСЬКИЙ ХІМІЧНИЙ ЗАВОД»
Скорочена назва	ДП «НВО «ПХЗ»
Юридична адреса	51400, Дніпропетровська обл., м. Павлоград, вул. Заводська, буд. 44
Сайт	www.ric-phz.com.ua/
ЄДРПОУ	14310112
Індивідуальний податковий номер	143101104104
Система оподаткування	Загальна
Дата реєстрації платником ПДВ	01.08.1997 р.
Зареєстровано платником податків (орган)	Східне міжрегіональне управління ДПС по роботі з великими платниками податків
Взято на облік, як платника єдиного внеску	23.09.1991 р. № 0424010040/04243
Взято на облік, як платника податків	25.12.1991 р. № 51
Значення для економіки і безпеки	Стратегічне значення
Аналоги продукції, що виготовляється	Немає
Вид інфраструктури	Об'єкт критичної інфраструктури

Джерело: сформовано самостійно

Організаційна структура підприємства зображена на рис.1.1. Одним із структурних підрозділів підприємства є бухгалтерська служба, яка забезпечує фінансову та податкову звітність на підприємстві. Методичне керівництво ведення обліку покладається на головного бухгалтера.

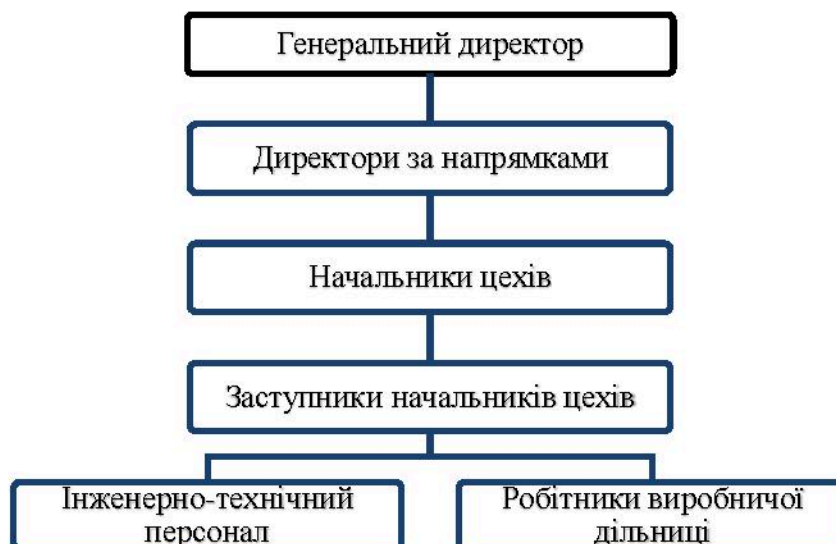

Рис. 1.1. Організаційна структура ДП «НВО «ПХЗ»

Джерело: сформовано самостійно

Бухгалтерська служба досліджуваного підприємства у своїй структурі має певні бюро (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Структура бухгалтерської служби ДП «НВО «ПХЗ»

Джерело: сформовано самостійно

Основні види діяльності підприємства є рентабельними – це свідчить про наявність у підприємства можливостей для розширення виробництва, характеризує прибутковість його діяльності, окупність понесених ним витрат, ефективність використання активів підприємства та ефективність інвестицій, вкладених у власний капітал.

В умовах активних воєнних дій стратегічне значення ДП «НВО «ПХЗ» збільшилось по наступних видах діяльності:

- виробництву вибухових речовин, сумішевих твердих ракетних палив і виробів з ними, буропідривних робіт;
- утилізації різних видів боєприпасів, непридатних для зберігання і використання, твердого ракетного палива;
- проведенню наукових досліджень в області розробки високоенергетичних матеріалів і виробів, розробки технології виготовлення і утилізації вибухових матеріалів і виробів;
- проектуванню і конструюванню процесів і устаткування для виробництва і утилізації вибухопожежонебезпечних матеріалів і виробів, а також процесів і нестандартного устаткування для виробництва полімерних і композиційних матеріалів.

Виробнича діяльність підприємства здійснюється за напрямками (рис. 1.3):

- виробництво промислових вибухових речовин: промислові вибухові речовини призначені для забезпечення проведення буро-вибухових робіт на гірничодобувних підприємствах України (виготовлення емульсійних ПВР наливного та патронованого типу марки «ЕРА» систем ініціювання неелектричних марки «Прима-ЕРА» та електродетонаторів незапобіжних ЕД-З-Н);
- проведення буровибухових робіт;
- виробництво спецвиробів для потреб Міністерства оборони України;
- утилізація твердого ракетного палива (далі – ТРП) та боєприпасів (далі – БП) непридатних для подальшого використання та спецвідходів;
- розробка рецептур, технологій, проектування процесів, забезпечення безпеки при виробництві, використанні та утилізації ТРП;
- утилізація і переробка ТРП, виготовлення виробів із композиційних матеріалів;

– виробництво металоконструкцій, виробництво нестандартного спецобладнання, ремонт спеціалізованих машин загального призначення.

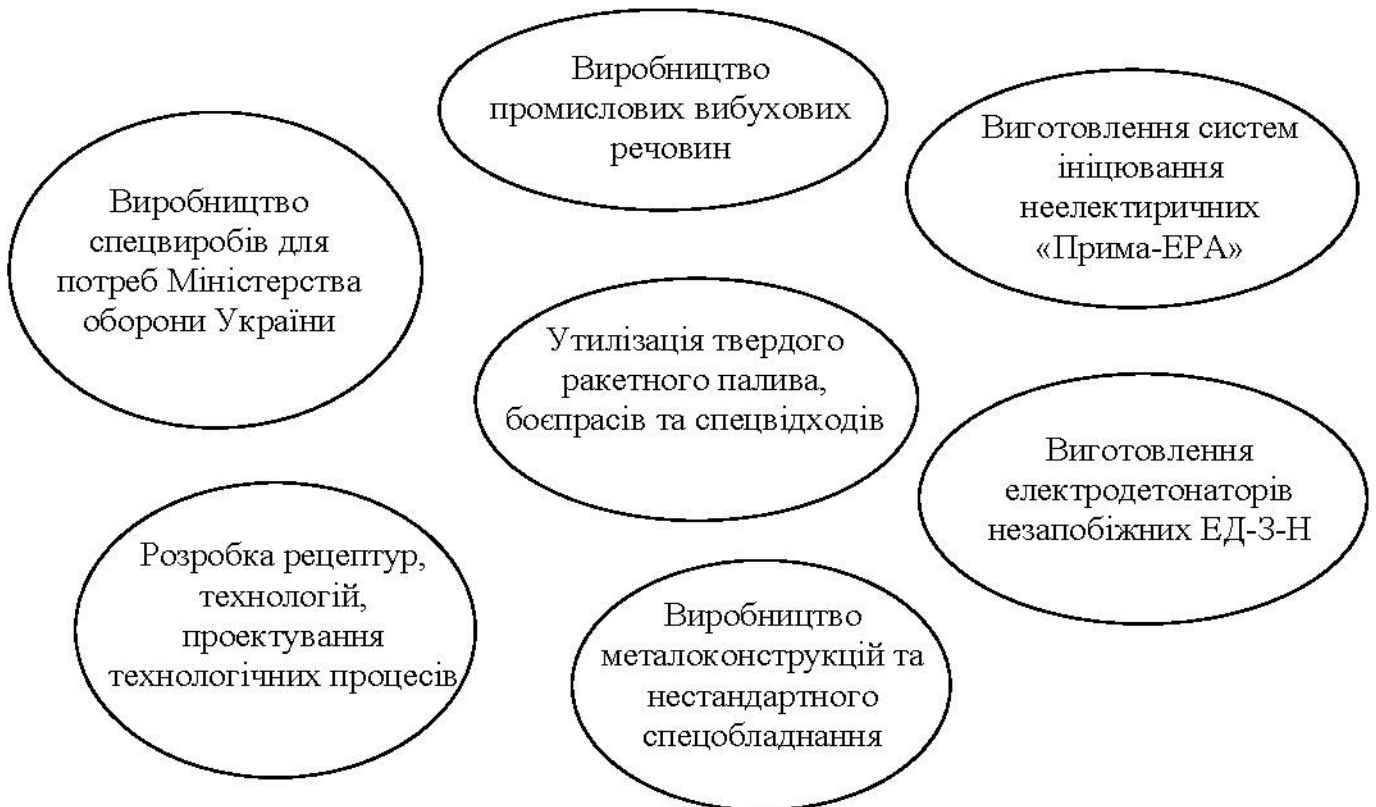

Рис. 1.3. Основні напрями діяльності ДП «НВО «ПХЗ»

Джерело: сформовано самостійно

Під час воєнного стану фінансова звітність не складалася. Тому аналіз був проведений за попередні роки. Так, аналіз майнового стану підприємства наведений у табл. 1.2 показав, що загальна сума активів у 2021 р. в порівнянні з 2020 р. збільшилася на 12,16 % або на 652 085 тис. грн, це зумовлене збільшенням випуску готової продукції на 427,78 % або на 1 078 тис. грн та суми незавершених капітальних інвестицій на 3,14 % або 15 323 тис. грн.

Сума власного капіталу підприємства збільшилася на 44 866 тис. грн або на 1,16 %. При цьому величина довгострокових зобов'язань зменшилася на 31 041 тис. грн або на 6,79 %, але сума поточних – зросла на 632 872 тис. грн або 68,62 %.

Таблиця 1.2

Показники оцінки майнового стану ДП «НВО «ПХЗ»

Найменування показника	Одиниця виміру	Початок року	Кінець року	Відхилення		Коефіцієнт приросту
				абсолютне, +/-	відносне, %	
Сума активів	тис. грн	5 362 791	6 014 876	652 085	12,16	1,12
Основні засоби	тис. грн	3 073 225	2 917 324	-155 901	-5,07	0,95
Незавершені капітальні інвестиції	тис. грн	488 230	503 553	15 323	3,14	1,03
Запаси	тис. грн	624 770	547 115	-77 655	-12,43	0,88
Готова продукція	тис. грн	252	1 330	1 078	427,78	5,28
Власний капітал	тис. грн	3 865 001	3 909 867	44 866	1,16	1,01
Довгострокові зобов'язання	тис. грн	457 187	426 146	-31 041	-6,79	0,93
Поточні зобов'язання	тис. грн	919 613	1 552 485	632 872	68,62	1,69

Джерело: сформовано самостійно

Основні показники фінансової стійкості у 2020 – 2021 роках були на рівні нормативного значення та показали, що ДП «НВО «ПХЗ» є платоспроможним підприємством (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Показники фінансової стійкості ДП «НВО «ПХЗ»

Найменування показника	Нормативне значення	Одиниця виміру	Початок року	Відхилення	
				абсолютне, +/-	відносне, %
Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	>0,5	0,72	0,65	-0,07	-9,81
Коефіцієнт фінансової залежності	<0,5	2,39	2,54	0,15	6,32
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	>0,1	5,92	3,58	-2,34	-39,56
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0,4	2,90	1,80	-1,09	-37,77
Коефіцієнт співвідношення залученого та власного капіталу	<1	0,39	0,54	0,15	38,93

Джерело: сформовано самостійно

1. В порівнянні за 2021 р. коефіцієнт платоспроможності (автономності) зменшився на 9,81 % та склав 0,65, коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами зменшився на 39,56 %, а коефіцієнт маневреності власного капіталу – на 37,77 %;

2. Збільшилися в порівнянні з попереднім роком – коефіцієнт фінансової залежності на 6,32 % та коефіцієнт співвідношення залученого та власного капіталу на 38,93 %.

В 2021 р. фінансовим результатом діяльності ДП «НВО «ПХЗ» був прибуток 64 040 тис. грн (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Показники ліквідності ДП «НВО «ПХЗ»

Найменування показника	Нормативне значення	Одиниця виміру	Початок року	Відхилення	
				абсолютне, +/-	відносне, %
Коефіцієнт рентабельності активів	>0	-0,036	0,013	0,049	-136,853
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	>0	-0,041	0,016	0,057	-140,348
Коефіцієнт рентабельності продукції	>0	-0,008	0,069	0,076	-962,760

Джерело: сформовано самостійно

Отже, до повномасштабного вторгнення ДП «НВО «ПХЗ» забезпечувало високі фінансово-економічні показники, створюючи високотехнологічну продукцію, що відповідає світовим стандартам. Але вже у 2020 році фінансовий стан ДП «НВО «ПХЗ» значно погіршився, оскільки результатом діяльності підприємства за рік був збиток у сумі 156 899 тис. грн. Діяльність підприємства у 2020 році відбувалася на фоні швидкого зростання пандемії, карантинних обмежень та глибокої економічної кризи, а також зменшення обсягів державного оборонного замовлення та недофінансування програми утилізації.

1.2 Ринкове позиціонування ДП «НВО «ПХЗ»

Основними ринками, на яких працює ДП «НВО «ПХЗ», є:

1. Проведення буровибухових робіт;
2. Виробництво та постачання промислових вибухових речовин: емульсійні вибухові речовини наливного та патронованого типу;
3. Виробництво та постачання систем ініціювання неелектричних.

Виробництво вибухових та буровибухових робіт виконується у всіх регіонах України, територіально не прив'язується до будь-якої області і відзначається мобільністю переміщення свого персоналу. Основний обсяг вибухових робіт припадає на кар'єри нерудної промисловості. При цьому виконуються роботи по дрібненню гранітів, пегматитів, мігматитів, вапняку, пісковіку тощо.

Виробництво вибухових та буровибухових робіт має дозвіл на виконання вибухових робіт № 534.05.30-45.11.3, проводить свою діяльність згідно з вимогами міжнародних стандартів ISO 9001 , ISO 14001, OHSAS 18001.

В даний час виробництво вибухових та буровибухових робіт проваджує сучасні технології подрібнення гірських порід з використанням емульсійних вибухових матеріалів та неелектричних систем ініціювання «Прима-ЕРА», які мають підвищену безпеку, дозволяють створювати схеми миттєвого й уповільненого підривання з широким діапазоном інтервалів уповільнення, які довели свою надійність та забезпечують високий рівень якості при проведенні вибухових робіт.

Буровибухові і вибухові роботи здійснюються силами структурних підрозділів ДП «НВО «ПХЗ»: виробництва БВР «Павлоградвибухпром» і філії «Карпативибухпром», які виконують бурові та вибухові роботи на нерудних кар'єрах по всій території України. Комплекс буровибухових робіт складається з проектування блоків, буріння свердловин, виготовлення вибухових речовин (емульсійних вибухових речовин наливних та

патронованих), засобів ініціювання, що здійснюють комутацію блоку і підривання гірничої маси.

Вибухові роботи виконуються із застосуванням вибухових матеріалів власного виробництва:

- емульсійних вибухових речовин марки «ЕРА» (наливних), які доставляються та виготовляються з власної сировини безпосередньо в свердловині за допомогою пересувного обладнання з виготовлення емульсійних вибухових речовин - машин змішувально-зарядних,

- емульсійних вибухових речовин «ЕРА» (патронованих), які використовуються в якості основної вибухової речовини і патронів-бойовиків,

- систем ініціювання неелектричних «Прима-ЕРА», які використовуються при комутації вибухової сітки для ініціювання проміжних детонаторів.

Основними споживачами ДП «НВО «ПХЗ» у цьому напрямку діяльності є нерудні кар'єри гірничодобувної промисловості України, які видобувають нерудну щебеневу продукцію різних порід (граніт, вапняк, гіпс, крейда) за допомогою буровибухових робіт.

Частка ДП «НВО «ПХЗ» на ринку буровибухових робіт складає 18 %. Вітчизняні підприємства, які є конкурентами підприємства на цьому ринку, представлені у табл. 1.5.

Таблиця 1.5

Ринок буровибухових робіт

Найменування підприємства	Частка на ринку, %
ПрАТ «Західукрвибухпром»	16
ТОВ «Євровибухпром»	13
ТОВ «Техрозробка»	11
ТОВ «Юнігран-сервіс»	10
ДП «Західдорвибухпром»	9
ПП «Акватор»	7
ПрАТ «Промвибух»	3
Інші підприємства	13

Джерело: сформовано на підставі [6]

Проведення буровибухових робіт неможливе без використання емульсійних вибухових речовин наливного та патронованого типу. ДП «НВО «ПХЗ» виготовляє емульсійні вибухові речовини марки «ЕРА» Вони призначені для підривання порід будь-якої міцності і обводнення та використовуються у гірничодобувній галузі. Обсяг споживання емульсійних вибухових речовин у рудному секторі гірничодобувного комплексу складає 75%, нерудному – 25%. При цьому, найбільші обсяги споживання припадають на кар'єри Житомирської, Полтавської, Рівненської, Київської та Кіровоградської областей. Частка ДП «НВО «ПХЗ» на ринку емульсійних вибухових речовин складає 30 % (табл. 1.6).

Таблиця 1.6

Ринок емульсійних вибухових речовин

Найменування підприємства	Частка на ринку, %
ПрАТ ПП «Інтервибухпром»	40
ДП «НВО «ПХЗ»	30
ТОВ «Юнігран-сервіс»	27
ПрАТ «Промвибух»	3

Джерело: сформовано на підставі [6]

Ризиками на ринку виробництва емульсійних вибухових речовин наливного типу є: нестабільність виробництва одного з найголовніших компонентів продукції – селітри аміачної; вплив коливання курсу валют на вартість імпортової сировини, яка використовується при виробництві.

Перспективою виробництва емульсійних вибухових речовин є створення пересувних ліцензійних складів для оперативної доставки компонентів вибухових речовин.

Насьогодні підприємством виготовлюються системи ініціювання неелектричні марки «Прима-ЕРА», потужність виробництва яких складає до 2,9 млн.шт/рік. Технологічні автоматизовані лінії виробництва дозволяють

здійснювати точне дозування вибухових речовин, що забезпечує підвищену точність продукту з широким діапазоном інтервалів уповільнення. Системи ініціювання використовуються при підривних роботах на поверхні, а також у шахтах і рудниках. Системи ініціювання використовуються при проведенні буровибухових робіт на рудних та нерудних кар'єрах. При цьому, обсяг споживання у рудному секторі складає близько 70%, у нерудному – 30%. Конкурентом ДП «НВО «ПХЗ» у цьому напрямку є КП ШКЗ «Імпульс», частка якого на ринку становить 65%. НДІ ВЕМ визначений головною організацією в галузі з питань розробки технологій з виготовлення, спорядження, утилізації ТРП та виробів на його основі, а також як базова організація в напрямку розробки технологій спорядження та утилізації боеприпасів, їх елементів та інших виробів спецхімії.

ДП «НВО «ПХЗ» у своїй підпорядкованості має філії «Кримвибухпром» і «Донецьквибухпром» та базу відпочинку «Любава», господарська діяльність яких була призупинена у зв'язку з анексією Автономної Республіки Крим та проведення антитерористичної операції на частині територій Луганської та Донецької областей, через що підприємство втратило контроль над активами та припинило отримувати економічні вигоди від їх використання.

Значну частину робіт, пов'язаних з виробничою діяльністю, ДП «НВО «ПХЗ» виконує із залученням коштів державного бюджету та власних ресурсів. Також передбачена закупівля імпортного обладнання та матеріалів. Ці напрямки викликають виникнення ризиків при здійсненні діяльності підприємства, що можуть спричинити істотний негативний вплив на виробничі показники, грошові потоки та фінансовий стан підприємства.

Таким чином, стратегічними перевагами досліджуваного підприємства є унікальні технології та специфіка виготовлення продукції, яка пов'язана з принципово новими освоєними галузями взаємодії з оборонним сектором національної економіки України.

Висновки до розділу 1

Державне підприємство «Науково-виробниче об'єднання «Павлоградський хімічний завод» є 100% власністю держави та підпорядковано Міністерству з питань стратегічних галузей промисловості України. ДП «НВО «ПХЗ» є одним з провідних підприємств в Україні по виробництву вибухових речовин, сумішевих твердих ракетних палив і виробів з ними, буропідривних робіт, утилізації різних видів боєприпасів та твердого ракетного палива, проведенню наукових досліджень в області розробки високоенергетичних матеріалів і виробів.

Організаційна структура управління підприємством складається з 21 функціональних структурних підрозділів (відділів, бюро, служб, груп) апарату управління та 12 виробничих підрозділів.

ДП «НВО «ПХЗ» надає послуги, виконує роботи та виготовляє продукцію оборонного призначення за унікальною технологією.

Основними ринками, на яких працює ДП «НВО «ПХЗ», є:

- проведення буровибухових робіт;
- виробництво та постачання промислових вибухових речовин: емульсійні вибухові речовини наливного та патронуваного типу;
- виробництво та постачання систем ініціювання неелектричних.

Після аналізу ринкового позиціонування ДП «НВО «ПХЗ», можна зробити висновок, що підприємству необхідно здійснити детальний аналіз конкурентів, визначити свої переваги і недоліки та розробити стратегію дій з метою укріплення своїх позицій на ринках.

ДП «НВО «ПХЗ» знаходиться в критичній близькості до зони бойових дій та періодично потерпає від обстрілів. Досліджуване підприємство є державним підприємством стратегічного значення, що виготовляє продукцію, яка не має аналогів в Україні.

РОЗДІЛ 2 ОБЛІК СОБІВАРТОСТІ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ ДП «НВО «ЛХЗ»

2.1 Організація облікового процесу собівартості готової продукції

Поняття «собівартість готової продукції» визначені науковцями і на законодавчому рівні (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Визначення поняття собівартості готової продукції

Автор, нормативний документ	Дефініція
НП(С)БО 16 «Витрати» від 31.12.99 р. № 318	Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) складається з виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), яка була реалізована протягом звітного періоду, нерозподілених постійних загальновиробничих витрат та наднормативних виробничих витрат.
М.І. Маниліч, О.В. Миронюк	Собівартість відшкодовує витрати підприємства на виробництво і реалізацію продукції для здійснення процесу відтворення і виражає при цьому складну систему економічних зв'язків і залежностей, що мають місце в процесі виробництва і обігу товару кожного суб'єкта господарювання.
В.П. Завгородній	Собівартість продукції формує всі витрати підприємства на виробництво і реалізацію продукції, виражені в грошовій формі.
Ф.Ф. Бутинець	Собівартість продукції (робіт, послуг) – це грошове вираження витрат підприємства, пов'язане з виробництвом та збутом продукції, виконанням робіт, наданням послуг.
В.І. Мацибора	Собівартість як економічна категорія є частиною вартості товару і включає всі витрати аграрних підприємств у грошовій формі, які необхідні для здійснення простого відтворення.
Ю.С.Цал-Цалко	Собівартість – це виражені в грошовій формі затрати на витрачені засоби виробництва, оплату праці і соціальні заходи.
В.Г. Лебедев, Т.Г. Дроздова, В.П. Кустарев, А.Н. Асаул, И.Б. Осорьева	Частина вартості, виражена в грошовій формі, пов'язана з виготовленням і реалізацією продукції, іншими словами, як грошовий вираз витрат на спожиті засоби виробництва і на оплату праці.
Басманов И.А.	Сукупність, що включає вартість спожитих засобів виробництва і велику частину вартості необхідного продукту, рівну витратам на оплату праці.

Джерело: сформовано самостійно

Таким чином, собівартістю є вартісне вираження витрат на засоби виробництва, оплату праці і соціальні заходи, здійснені у процесі виробництва і реалізації робіт (продукції, послуг), що представляють собою частину ціни виконаних робіт (виготовленої продукції, наданих послуг).

Структура виробничої собівартості готової продукції на ДП «НВО «ПХЗ» представлена на рис. 2.1.

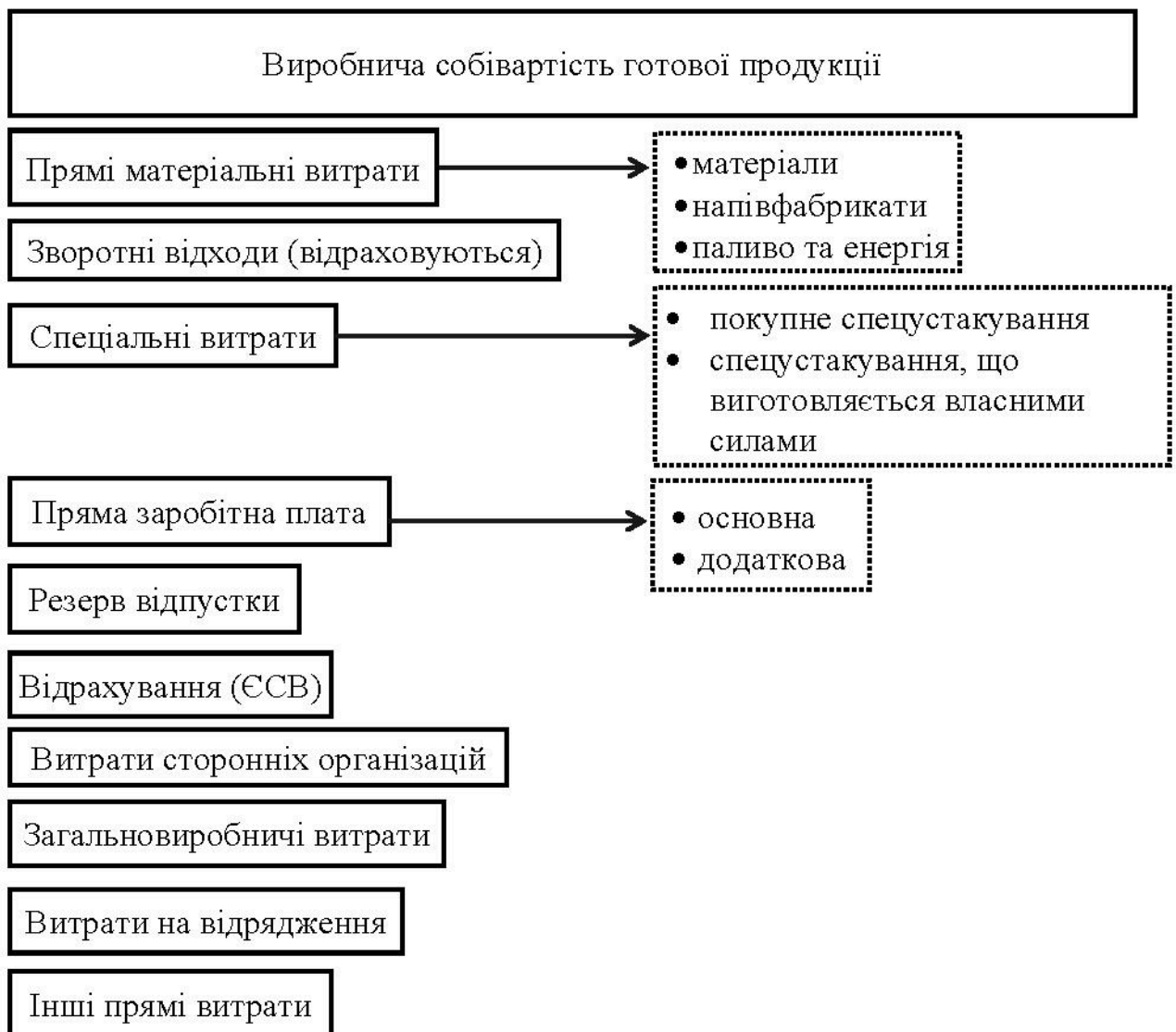

Рис. 2.1. Структура виробничої собівартості готової продукції на ДП «НВО «ПХЗ»

Джерело: сформовано самостійно

Отже, собівартістю готової продукції є вартісне вираження витрат на засоби виробництва, оплату праці і соціальні заходи, здійснені у процесі виробництва, а також обладнання для їх виробництва, що представляють собою частину договірної ціни. Види собівартості за ступенем формування, узагальнення та ознакою складу витрат дають змогу по-різному розкрити сутність собівартості готової продукції і використати інформацію щодо її рівня з метою планування, контролю за витратами, ціноутворення, оперативного та бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності та прийняття ефективних управлінських рішень.

2.2 Нормативно-правове регулювання собівартості готової продукції

Нормативно-правове забезпечення обліку та внутрішнього контролю собівартості готової продукції на законодавчому рівні розглядається як сукупність нормативно-правових актів найвищої влади, Міністерства фінансів України, інших міністерств і кожного окремого підприємства. Ці нормативно-правові акти мають певну ієрархічну послідовність. Рівні нормативно-правового регулювання обліку і аудиту собівартості готової продукції представлено на рис. 2.2.

Нормативно-правове регулювання встановлює стандарти та вимоги до обліку собівартості, що забезпечує відповідність діяльності підприємства законодавству. Це дозволяє підприємствам уникнути штрафів та інших негативних наслідків через порушення вимог. Регулювання собівартості може включати різноманітні заохочувальні та покаральні механізми, які стимулюють підприємства дотримуватися встановлених норм. Це сприяє підвищенню відповідальності та якості обліку собівартості. Нормативно-правове регулювання забезпечує захист інтересів споживачів, забезпечуючи відповідність якості та ціни продукції до встановлених стандартів

собівартості. Це сприяє створенню умов для конкурентноспроможності продукції на ринку.

Рис. 2.3. Нормативно-правове регулювання собівартості готової продукції

Джерело: сформовано на підставі [2-6]

Короткий зміст основних нормативно-правових документів кожного рівня представлено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Нормативно-правові документи з регулювання обліку і внутрішнього контролю собівартості готової продукції

№ з/п	Назва нормативно-правового документу	Зміст
1	Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI	Порядок визнання доходів і витрат в цілях оподаткування, склад витрат операційної діяльності (собівартість) та інших витрат (загальнопромислові, адміністративні, витрати на збут тощо)
2	Закон України «Про	Основні принципи ведення бухгалтерського обліку

	бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV	витрат; порядок організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємстві; умови застосування міжнародних стандартів
3	Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 № 2258-19	Правові засади аудиту фінансової звітності; регулювання відносин, що виникають при провадженні аудиторської діяльності
4	Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, частини I, II, III (видання 2016–2017 років)	Принципи проведення аудиту
5	МСБО 2 «Запаси»	Обліковий підхід до запасів; порядок визначення собівартості та подальшого визнання витрат; встановлення формул собівартості, що застосовуються для визначення собівартості запасів
6	НП(С)БО 16 «Витрати» від 31.12.1999 р. № 318	Порядок визнання витрат; класифікація витрат; порядок розподілу загальновиробничих витрат
7	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.1999 р. № 291	Призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств
8	Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку від 24.05.1995 р. № 88	Порядок створення, прийняття і відображення у бухгалтерському обліку, а також зберігання первинних документів, облікових реєстрів, бухгалтерської та іншої звітності
9	Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань від 02.09.2014 № 879	Порядок проведення інвентаризації активів і зобов'язань та оформлення її результатів

Джерело: сформовано самостійно

Регулювання собівартості допомагає забезпечити прозорість та достовірність фінансової звітності підприємств, що сприяє вітотової продукціїтості та довірі до фінансової звітності як самого підприємства, так і зовнішніх стейкхолдерів. Отже, нормативи щодо собівартості можуть сприяти оптимізації виробничих процесів, зменшенню витрат та підвищенню ефективності виробництва, що в свою чергу сприяє збільшенню прибутковості та конкурентоспроможності підприємства.

Проблеми нормативно-правового регулювання собівартості готової продукції можуть включати динамічність, складність та неоднозначність вимог, недостатню гнучкість в адаптації до змін у виробничих умовах, а також відсутність чітких механізмів контролю та виконання встановлених норм.

2.3 Синтетичний та аналітичний облік собівартості готової продукції

Для обліку собівартості готової продукції у відповідності до Плану рахунків передбачено активний рахунок 23 «Виробництво», який згідно з внутрішнім планом рахунків ДП «НВО «ПХЗ» має субрахунки четвертого порядку (рис. 2.4).

Рис. 2.4. Структура рахунку 23 «Виробництво» на ДП «НВО «ПХЗ»
Джерело: сформовано самостійно

За дебетом рахунку 23 «Виробництво» відображаються прямі матеріальні, трудові та інші прямі витрати, а також розподілені загальновиробничі витрати і втрати від браку продукції (робіт, послуг) з

технологічних причин, за кредитом - вартість виконаних робіт і послуг (у дебет рахунку 90), собівартість виготовлених у допоміжних (підсобних) виробництвах виробів, робіт, послуг (інструменту, енергії, ремонтно-транспортних послуг тощо) [21].

Елементи облікового забезпечення собівартості готової продукції визначені Наказами ДП «НВО «ПХЗ» «Про облікову політику» та «Про організацію бухгалтерського обліку на підприємстві», наведені у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Елементи облікової політики в процесі формування облікового забезпечення собівартості готової продукції

Елемент облікової політики	Значення
Критерії визнання витрат	Відповідно до МСБО 2 «Запаси», МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами»
Показник нормальної потужності	Обсяг випуску продукції, виконання робіт, надання послуг
Об'єкт витрат	Встановлюється в залежності від підрозділу та виду діяльності: <ul style="list-style-type: none"> - номенклатура виготовленої продукції (НТП) - види виконаних робіт - види наданих послуг
Метод обліку витрат	Позамовний
Структура прямих витрат на виробництво	<ul style="list-style-type: none"> - матеріальні витрати - витрати на паливно-енергетичні ресурси - витрати на оплату праці - інші прямі витрати
База розподілу накладних витрат	Основна та додаткова заробітна плата виробничих робітників на випуск (виробництво) продукції, виконання робіт і надання послуг на сторону
Порядок розподілу накладних витрат	Щомісячно окремо по промисловій, проектній та непромисловій групі
Структура накладних витрат на виробництво	<ul style="list-style-type: none"> - витрати на управління виробництвом - витрати на утримання та експлуатацію основних засобів - податки, збори та інші обов'язкові платежі, місцеві податки та збори - витрати на ремонт основних засобів - витрати на удосконалення технології - витрати на освітлення, опалення, водопостачання, водовідведення, зв'язок - витрати на оплату послуг сторонніх організацій зі страхування ризиків - витрати на обслуговування виробничого процесу - витрати на внутрішньозаводське переміщення - амортизація основних засобів - амортизація оборотних матеріальних активів - амортизація нематеріальних активів

Джерело: сформовано на підставі [23, 24]

Кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку собівартості готової продукції наведена у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Кореспонденція рахунків з обліку собівартості готової продукції

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Списано сировину і матеріали на виробництво	231, 232	20, 22, 25
2	Оприбутковано зворотні відходи	209	231, 232
3	Відображено розподілення енергетики на технологічний процес	231, 232	230
4	Нараховано заробітну плату працівникам основного і допоміжного виробництва	231, 232	661
5	Проведено нарахування ЄСВ на заробітну плату працівників	231, 232	651
6	Проведено нарахування забезпечення виплати відпусток на заробітну плату працівників	231, 232	471
7	Віднесено вартість робіт і послуг допоміжних виробництв на витрати основного виробництва	231	232
8	Віднесено вартість робіт і послуг сторонніх організацій на витрати основного виробництва	231	631
9	Віднесено накладні витрати у собівартість	231	911
10	Отримано готову продукцію на склад	26	231

Джерело: сформовано на підставі [16, 21]

Розрахунок собівартості проводиться із деталізацією обґрунтування витрат у вигляді розшифровок за структурою статей калькуляції. Обсяг накладних витрат (загальновиробничих, адміністративних та витрат на збут) визначається розрахунково шляхом множення бази розподілення на відсоток, розрахований окремо для загальновиробничих, адміністративних та витрат на збут як співвідношення загального обсягу відповідних накладних витрат до загального обсягу бази розподілення.

Типовими умовами договорів державного оборонного замовлення передбачається, що норми витрат за статтями калькуляції та економічні показники (трудомісткість, рівень прибутку), визначені у розрахунково-калькуляційних матеріалах, що додані до протоколу погодження орієнтовної

ціни робіт, що встановлені сторонами при укладанні договорів, не можуть бути перевищені фактичному рівню витрат.

2.4 Напрями вдосконалення обліку собівартості готової продукції ДП «НВО «ПХЗ»

Управління підприємством припускає, з одного боку, спостереження за процесами, що відбуваються на ринках (збуту, закупівель, робочої сили й капіталів) і відповідну на них реакцію, причому число предметів при цьому обліку взаємозв'язків досить велике, з іншого боку - управління процесами усередині самого підприємства. Без управлінського обліку та ефективних управлінських рішень, у ДП «НВО «ПХЗ» шанси на успіх у конкурентній боротьбі значно зменшуються. Тому потрібно розробити концепцію впровадження управлінського обліку на підприємство.

У цій ситуації різко підвищиться значимість управління. Керівник підприємства, перш ніж прийняти рішення, повинен визначити мету, одержати необхідну інформацію, оцінити можливі альтернативні варіанти рішень і вибрати з них оптимальний. Щоб прийняти правильне рішення, потрібно досконально вивчити умови, у яких воно приймається, а для цього, у свою чергу, необхідно достатнє володіння інформацією щодо можливостей використання ресурсів і потенціалу потреб. Тому для більш ефективного використання ресурсів, підприємству необхідно організувати управлінський контроль на ДП «НВО «ПХЗ».

Але, визначити чіткий універсальний порядок організації управлінського обліку для всіх підприємств практично неможливо, однак можна виділити ряд факторів, які впливають на його побудову, та деякі загальні принципи організації обліку для управлінських потреб. Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»[35] передбачено, що підприємство може самостійно розробляти систему і форми управлінського обліку, звітності і контролю господарських операцій.

Організація управлінського обліку на підприємстві ДП «НВО «ПХЗ» буде складатися з наступних трьох етапів (рис. 2.5).

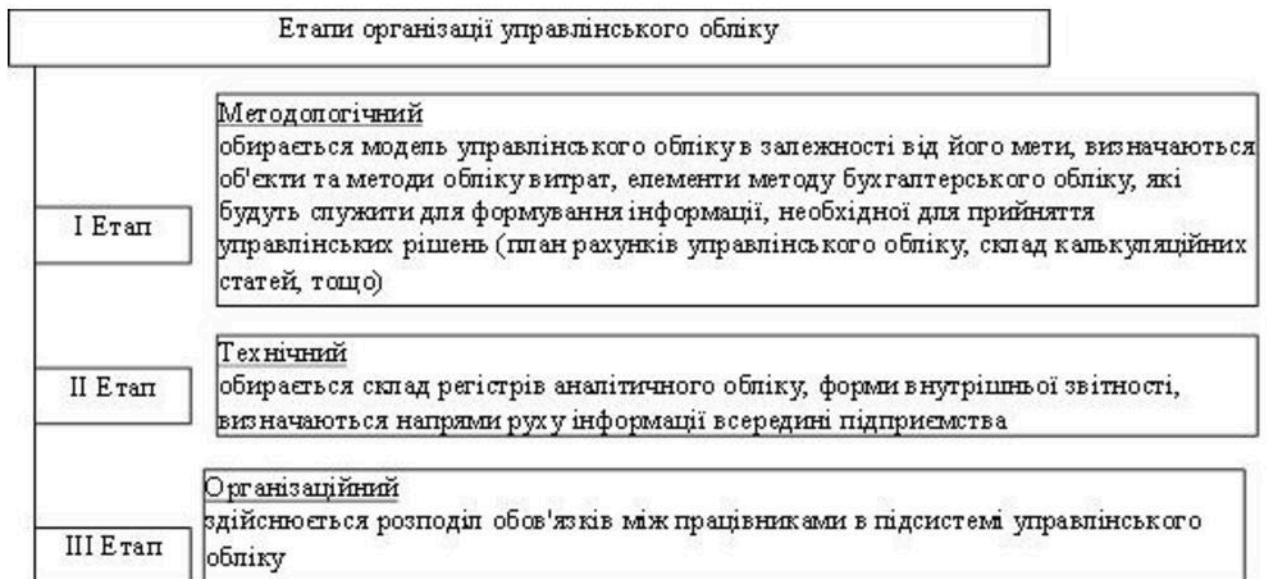

Рис. 2.5. Етапи побудови управлінського обліку на ДП «НВО «ПХЗ»

Таблиця 2.9

Етапи створення підсистеми управлінського обліку

№ етапу	Зміст етапу	Дії по етапу
Етап 1	Формування управлінського рішення облікової задачі або аналіз і опис існуючого	1) визначаються управлінські завдання та порядок їх управлінського вирішення 2) визначається перелік даних, необхідних для її вирішення, система їх збирання та правила документообігу 3) визначаються результати, яких планується досягти, та призначаються відповідальні особи за досягнення визначених результатів
Етап 2	Ув'язка прийнятих рішень з існуючими управлінськими рішеннями, обліковою політикою, бухгалтерською практикою та з існуючими обліковими технологіями	1) узгоджуються дані управлінського обліку з даними фінансового 2) вносяться зміни до облікової політики або купується нове програмне забезпечення з відповідними функціями
Етап 3	Впровадження облікових технологій	1) офіційно покладається відповідальність на конкретних працівників за збирання та аналіз даних 2) відбувається розробка посадових інструкцій для виконавців

Створення системи управлінського обліку для конкретних цілей також відбувається в три етапи, на кожному з яких вирішуються свої специфічні завдання (табл. 2.9).

Основою для правильної організації управлінського обліку є організаційна та виробнича структури підприємства.

Найважливішим фактором нормального функціонування виробництва є управлінська діяльність, при якій головний бухгалтер та керівник підприємства будуть оперувати вірогідною та оперативною інформацією для покращення умов функціонування ДП «НВО «ПХЗ».

Загальні принципи організації управлінського обліку представлені в таблиці 2.10 [36].

Таблиця 2.10

Принципи організації управлінського обліку на підприємстві

Принцип організації управлінського обліку	Суть принципу
Задоволення потреб користувачів різних рівнів управління в необхідній для прийняття рішень інформації	Управлінський облік повинен бути організований на підприємствах для всіх рівнів управління - оперативного, тактичного та стратегічного
Обґрунтованість по відношенню до кожного виробничого підрозділу, де виникають відносини типу "витрати-обсяг діяльності - прибуток"	Витрати можна визнати достатньо обґрунтованими, якщо виробничі потужності підрозділів матимуть оптимальне завантаження
Узагальнення інформації за центрами виникнення витрат, відповідальності та рентабельності	Обов'язковим в зведеному обліку є відображення власних витрат підрозділу, величини трансфертних цін на матеріальні ресурси та готову продукцію, рівня прибутку
Контроль за обсягами виробництва, власними витратами та прибутком кожного підрозділу з використанням планів та кошторисів	Побудова обліку витрат відповідна до організаційної структури повинна дозволити пов'язати діяльність та відповідальність конкретних осіб з результатами роботи всього підприємства. В цьому випадку важливим є принцип відповідності кошторисів структурних підрозділів загальним кошторисам підприємства

Інформаційні потреби для формування управлінських рішень задовольняються за умови забезпечення взаємозв'язку систем управління собівартістю підрозділів різних рівнів. Функції внутрішньої системи контролю - вимірювання, комунікація, оцінка та мотивація - повинні визначатися з урахуванням особливостей організації та структури підприємства, де кожен підрозділ має свої інтереси [37]. В залежності від поставлених завдань виникає ряд проблем при формуванні оціночної та

контрольної інформації про виробництво.

Необхідно мати первинні аналітичні дані, що формуються з різних вихідних джерел та відповідні джерела вихідних даних. Необхідно визначити та організувати порядок задоволення інформаційних потреб управління в аналітичній інформації. Остання вимога реалізується в декілька етапів: підготовчий, обчислювальний та процес використання (рис. 2.6).

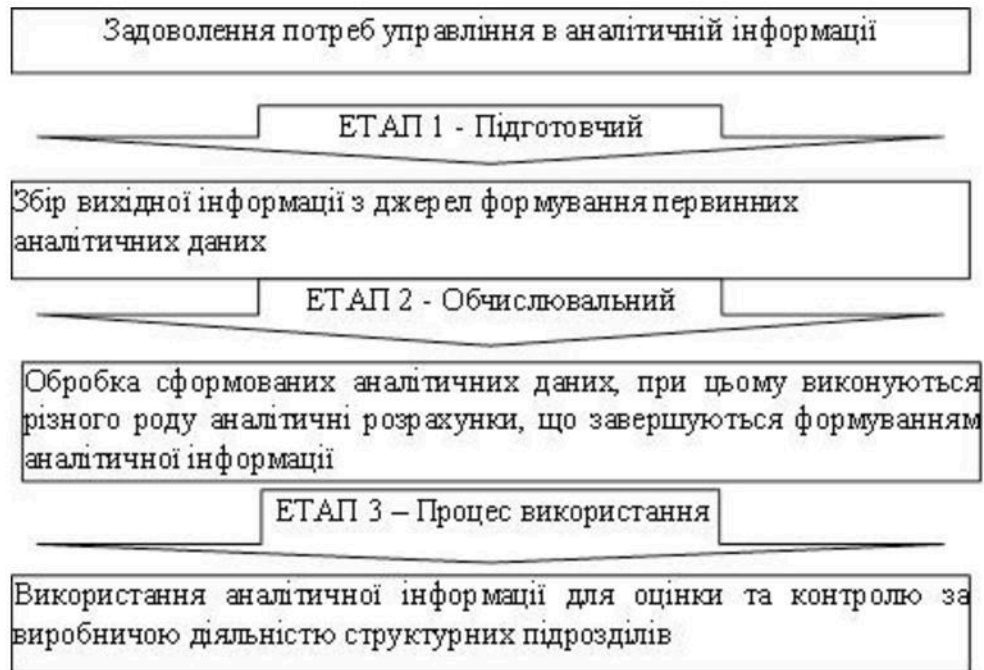

Рис. 2.6. Етапи задоволення потреб управління в аналітичній інформації

Таким чином, інформація містить багато підсистем, які дозволяють забезпечити релевантною інформацією одного або групу бухгалтерів, які прийматимуть рішення. Кожна з підсистем буде містити механізм для обробки інформації та зворотного зв'язку для надання обробленої інформації керівнику ДП «НВО «ПХЗ». Отже, управлінський облік може допомогти у вирішенні проблем обліку собівартості продукції шляхом використання аналітичних інструментів для детального аналізу виробничих процесів, виявлення причин витрат та пошуку шляхів їх оптимізації, а також розробки стратегій ефективного управління виробничими ресурсами.

Висновки до розділу 2

Собівартістю є вартісне вираження витрат на засоби виробництва, оплату праці і соціальні заходи, здійснені у процесі виробництва. Нормативно-правове забезпечення обліку та внутрішнього контролю собівартості готової продукції на законодавчому рівні розглядається як сукупність нормативно-правових актів різного рівня: від Конституції України та законів України до внутрішньо-господарських документів підприємств.

Первинними документами для формування собівартості готової продукції слугують балансові звіти про витрату сировини і матеріалів, акт на списання витрачених матеріальних цінностей, лімітно-забірні картки (форма №М-8, М-9, М-28, М-28а), акти введення в експлуатацію малоцінних та швидкозношуваних предметів, накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (форма №М-11), розподілення енергетики, фактичні трудовитрати і ФОП основних робочих на роботи і послуги, приймально-здавальні накладні тощо.

Для обліку собівартості готової продукції у відповідності до Плану рахунків передбачено активний рахунок 23 «Виробництво», за дебетом якого відображаються прямі матеріальні, трудові та інші прямі витрати, а також розподілені загальновиробничі витрати і втрати від браку продукції (робіт, послуг) з технологічних причин, за кредитом - вартість фактичної виробничої собівартості виконаних робіт. При чому, організація виробництва продукції на ДП «НВО «ПХЗ» передбачає виділення основного та допоміжного видів виробництв з використанням відповідних субрахунків в обліку собівартості.

Впровадження управлінського обліку на ДП «НВО «ПХЗ» дозволить здійснювати більш точний аналіз виробничих процесів, вдосконалити стратегії ціноутворення та прийняття рішень щодо оптимізації витрат, підвищити ефективність виробництва та конкурентоспроможність на ринку, а також забезпечити більшу прозорість та відповідність діяльності вимогам законодавства.

РОЗДІЛ 3 ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ СОБІВАРТОСТІ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ ДП «НВО «ЛХЗ»

3.1 Об'єкт, мета, завдання та джерела внутрішнього контролю собівартості готової продукції

Об'єктом внутрішнього контролю собівартості готової продукції є витрати, здійснені при виробництві та віднесені до собівартості.

Метою внутрішнього контролю обліку собівартості готової продукції є встановлення достовірності, об'єктивності, повноти, своєчасності та законності відображених даних на рахунках бухгалтерського обліку, в зведених документах та облікових регістрах, фінансовій та статистичній звітності підприємства.

Для цього повинні бути вирішені відповідні завдання (рис. 3.1).

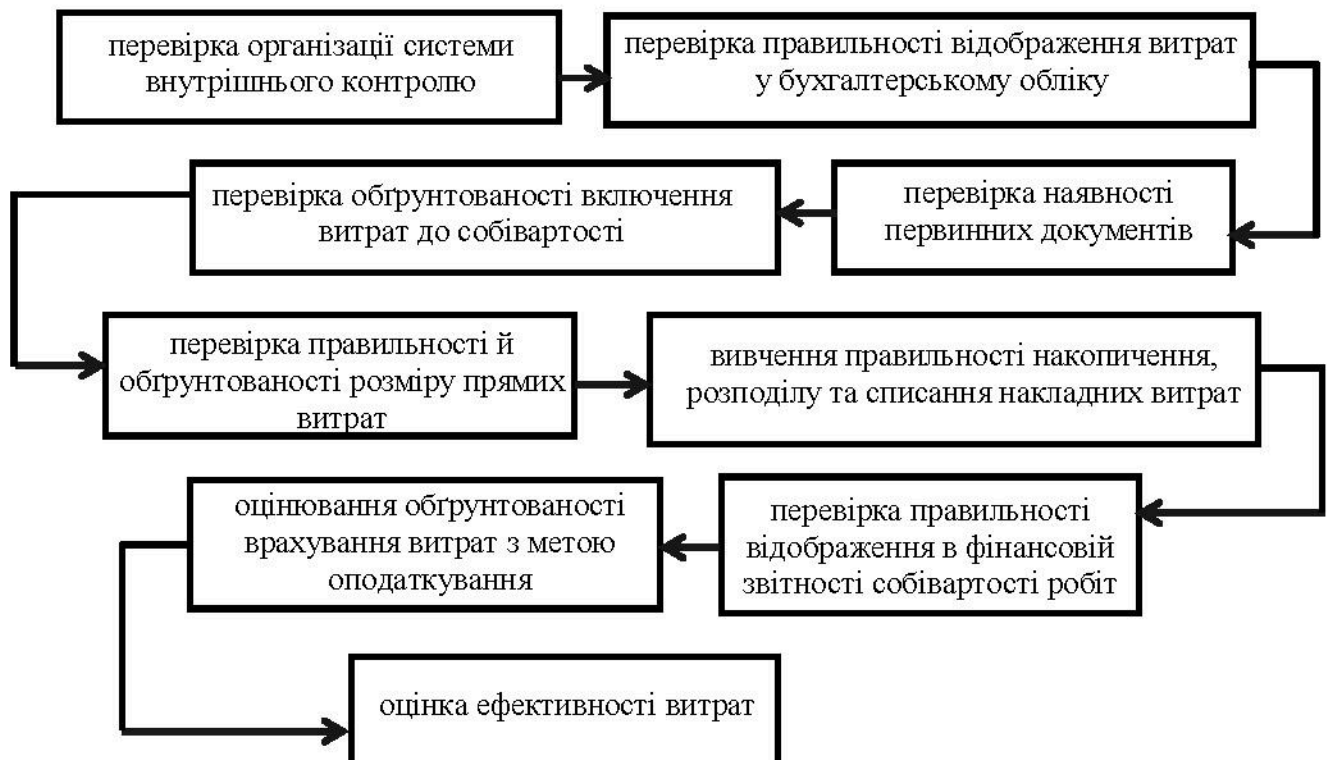

Рис. 3.1. Завдання внутрішнього контролю собівартості готової продукції

Джерело: сформовано самостійно

В якості джерел отримання аудиторських доказів при проведенні внутрішнього контролю собівартості готової продукції можуть використовувати наступні джерела (рис. 3.2):

1. Первинні документи: балансові звіти про витрату сировини і матеріалів, акт на списання витрачених матеріальних цінностей, лімітно-забірні картки (форма №М-8, М-9, М-28, М-28а), акти введення в експлуатацію малоцінних та швидкозношуваних предметів, накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (форма №М-11), розподілення енергетики, фактичні трудовитрати і ФОП основних робочих на роботи і послуги, приймально-здавальні накладні, наказ про відрядження, звіт про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт, бухгалтерські довідки.

2. Аналітичні документи: матеріальний звіт (форма №М-19), розрахункова відомість (форма №П51), відомість результатів інвентаризації, відомість 5.1.

3. Синтетичні документи: журнал 5 або 5А, оборотно-сальдові відомості, картки обліку фактичних витрат.

4. Головна книга в частині рахунків 23 «Виробництво», 90 «Собівартість реалізації», 91 «Загальновиробничі витрати».

5. Фінансова звітність: баланс (Звіт про фінансовий стан) (форма №1) в частині розділу II Активу «Оборотні активи» (рядок 1100); звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) (форма №2), а саме рядки 2050 «Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)».

6. Статистична звітність: форми державного статистичного спостереження 1-підприємництво (річна) «Структурне обстеження підприємства», 2-підприємництво (річна) «Структурне обстеження підприємства», 5-НО (зведена) (квартальна) «Звіт про виконання державного оборонного замовлення на науково-дослідні й дослідно-конструкторські роботи та роботи за іншими напрямками».

7. Акти перевірок інших суб'єктів контролю (внутрішніх аудиторів (ревізорів), ДАСУ, ДПС України, незалежних аудиторів тощо).

8. Внутрішні накази, розпорядження, пояснювальні записки тощо.

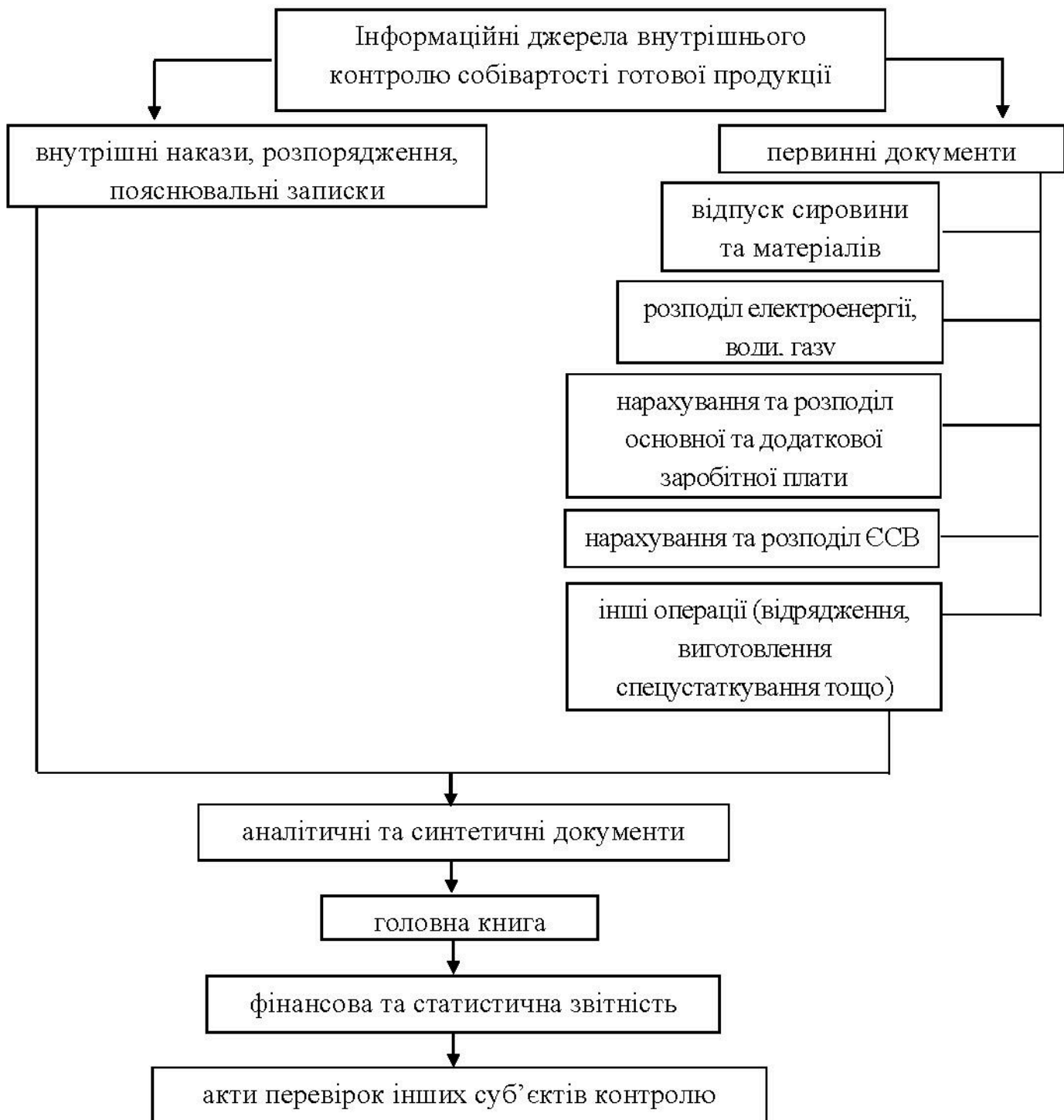

Рис. 3.2. Інформаційні джерела внутрішнього контролю собівартості готової продукції

Джерело: сформовано самостійно

Таким чином, при проведенні перевірки собівартості готової продукції проводиться комплексне дослідження виробничої діяльності підприємства: від списання матеріалів у виробництво до відображення зведених даних у формах статистичної та фінансової звітності. Це дозволяє повноцінно оцінити стан обліку і контролю витрат.

3.2 Організація та методика проведення перевірки собівартості готової продукції

Програма аудиту собівартості готової продукції представлена у табл.3.1.

Таблиця 3.1

Програма аудиту собівартості продукції

№	Перелік завдань аудиту	Аудиторські процедури	Примітки
1	2	3	4
Аналіз Наказу «Про облікову політику» в частині методу обліку виробничих витрат, порядку накопичення та розподілу накладних витрат			
<i>1. Перевірка прямих та накладних витрат виробництва</i>			
1.	Перевірка наявності та правильності оформлення первинних документів	Вибіркова документальна перевірка	<i>РД-1</i>
2.	Перевірка організації ведення аналітичного обліку витрат на виробництво	Фактична перевірка	
3.	Перевірка правомірності та своєчасності включення витрат до складу собівартості робіт, послуг	Інспектування, аналітичні процедури	
4.	Перевірка правильності оцінки вибуття матеріальних цінностей, згідно з вимогами МСБО 2 та облікової політики	Перерахунок, аналітичні процедури, запит	
5.	Вивчення та обстеження: <ul style="list-style-type: none"> - фактично списаних сум матеріальних та трудових витрат з встановленими нормами - залишків ТМЦ в матеріальних звітах при постійному списанні за нормами - причин та напрямків віднесення перевитрат за даними зведених відомостей при понаднормовому списанні 	Інспектування, порівняння, аналітичні процедури, повторне обчислення, документальна перевірка	
6.	Перевірка на наявність фактів списання на собівартість матеріальних витрат, які не відносяться до матеріалів, що використовуються у виробництві	Документальна суцільна перевірка	

7.	Перевірка на наявність фактів списання на собівартість сум ПДВ	Вибіркове повторне обчислення, документальна перевірка	
8.	Перевірка правильності групування витрат за місцями їх виникнення (виробництво, цех, дільниця, робоче місце)	Аналітичні процедури, запит	
9.	Перевірка правильності оцінки і списання зворотніх відходів та супутньої продукції	Вибіркове повторне обчислення, документальна перевірка	
10.	Перевірка обґрунтованості формування витрат на заробітну плату та нарахування на неї (ЄСВ)	Аналітичні процедури, вибіркове повторне обчислення	РД-2
11.	Перевірка правильності віднесення амортизації основних засобів до виробничої собівартості	Аналітичні процедури, вибіркове повторне обчислення	РД-3
12.	Перевірка правомірності віднесення витрат до накладних та їх розподіл	Документальна та арифметична перевірки	РД-4
13.	Перевірка методики розрахунку частини накладних витрат, які включаються у виробничу собівартість	Арифметична перевірка	
14.	Перевірка правильності обліку напівфабрикатів власного виробництва	Вибіркове повторне обчислення, документальна перевірка	
15.	Перевірка правильності обліку та документального оформлення втраг від браку	Документальна суцільна перевірка, аналітичні процедури, повторне обчислення	
16.	Перевірка складу статей калькулювання виробничої собівартості	Вибіркова перевірка	РД-5
17.	Перевірка правильності розподілу витрат між виробничою собівартістю реалізації та незавершеним виробництвом	Аналітичні процедури, вибіркове повторне обчислення	
18.	Перевірка правильності відображення кореспонденції рахунків з обліку собівартості робіт	Вибіркова перевірка	
<i>2. Перевірка результатів проведення інвентаризації незавершеного виробництва та їх відображення в бухгалтерському обліку</i>			
<i>3. Перевірка правильності ведення обліку витрат допоміжних виробництв (цехів, ділянок, підрозділів)</i>			
<i>4. Проведення арифметичного контролю показників собівартості за даними зведеного обліку</i>			
<i>5. Перевірка відповідності записів аналітичного і синтетичного обліку на рахунках витрат записам в облікових регістрах, Головній книзі, статистичній та фінансовій звітності</i>			РД-6
<i>6. Узагальнюючі процедури аудиту собівартості робіт</i>			
1.	Складання переліку відсутніх первинних документів		
2.	Складання переліку витрат, не відображених в обліку		
3.	Перевірка Головної книги щодо суттєвості нестандартних записів на бухгалтерських рахунках		
4.	Узагальнення інформації з аудиту собівартості робіт		

Джерело: сформовано самостійно

Документальні аудиторські докази збираються аудитором протягом перевірки при проведенні аудиторських процедур. Характеристика основних аудиторських процедур стосовно аудиту собівартості наведена у табл.3.2.

Таблиця 3.2

Аудиторські процедури стосовно аудиту собівартості

Найменування	Характеристика
Запит стосовно обліку витрат	Звернення за інформацією до обізнаних осіб суб'єкта господарювання або поза його межами. Відповіді на запити можуть забезпечити аудитора інформацією, якою він раніше не володів або яка підтверджує аудиторські докази. Наприклад, запит до матеріально-відповідальної особи стосовно обсягу витрачання конкретної сировини на виробництво підтвердить інформацію у виробничому звіті.
Процедура підтвердження	Застосовується для отримання інформації про реальність залишків на рахунках обліку витрат. Підтвердження складається з відповіді на запит щодо інформації, яка міститься в облікових записах. Наприклад, аудитор зазвичай шукає безпосереднього підтвердження витрат сторонніх організацій через контакт із контрагентами підприємства.
Процедура обчислення	Полягає у перевірці арифметичної точності показників первинних документів стосовно обліку витрат та реєстрів обліку або у самостійному проведенні підрахунків.
Аналітичні процедури	полягають в аналізі найважливіших показників і співвідношень, зокрема підсумковому дослідженні відхилень і взаємозв'язків, які суперечать іншій інформації, або відхиляються від очікуваних показників. Наприклад, аналіз даних головної книги в частині елементів витрат і даних форми 2 (звіту про фінансові результати).

Джерело: сформовано самостійно

Якщо з яких-небудь причин, а саме: обмеженість у часі аудиторської перевірки, відмова керівництва підприємства, що перевіряється, відповідні аудиторські процедури не використовується, про це обов'язково повинно бути згадано в письмовому акті за наслідками аудиторської перевірки.

Метою аудиту прямих (виробничих) витрат є перевірка правильності віднесення витрат підприємства до їх складу. До прямих витрат відносять прямі матеріальні витрати (сировина, основні матеріали, паливо й енергія тощо), прямі витрати на оплату праці (основна та додаткова заробітна плата працівників, зайнятих у виробничому процесі з проведення робіт), інші прямі

витрати (відрахування на соціальне страхування, амортизація, втрати від браку, витрати на відрядження тощо).

При перевірці прямих матеріальних витрат аудиторю необхідно [25]:

1. Перевірити наявність та правильність складання первинних документів та облікових регістрів, які стосуються списання ТМЦ у виробництво, у яких повинні бути зазначені центр витрат і назва виробу, номер замовлення тощо. Це дає змогу ідентифікувати витрати за виробами (продукцією, роботами, послугами), що вплине на точність собівартості. Перевірка повноти оформлення первинних документів висвітлена у Додатку Б.

2. Звернути увагу на обґрунтування оцінки вибуття матеріальних цінностей, згідно з МСБО 2, які списуються у виробництво – ФІФО, середньозваженої собівартості або ідентифікаційної собівартості: чи дотримується метод списання запасів прийнятій обліковій політиці, адже це має вплив на визначення собівартості.

3. Перевірити правильність списання матеріалів і сировини.

4. Перевірити наявність і рух зворотніх відходів: чи вірно зменшувались матеріальні витрати на суму зворотніх відходів, чи не відносять до відходів залишки матеріальних ресурсів, які, відповідно до встановленої технології, передаються до інших цехів, чи не відносять до відходів супутню продукцію, чи складаються інвентаризаційні описи окремо кожним підрозділом (відділом, цехом, дільницею) на зворотні відходи.

5. З'ясувати чи не включались до собівартості робіт матеріали, які були списані на ремонт.

7. Перевірити правильність розподілу між роботами і послугами допоміжних матеріалів, витрат на паливо-енергетичні ресурси.

Здійснюючи аудиторську перевірку прямих виробничих витрат, необхідно впевнитися, що у суб'єкта господарювання відсутні типові помилки і порушення в обліку та звітності у розрахунках з оплати праці. Типові помилки наведені наведені у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

**Типові помилки в обліку та звітності у розрахунках з оплати праці,
що здійснюють вплив на собівартість продукції**

Типова помилка	Вплив на собівартість робіт
Сума нарахованої заробітної плати за даними первинної документації не відповідає даним облікових регістрів	викривлення оборотів і залишків за рахунком 66 «Розрахунки з оплати праці» і, як результат, недостовірно відображення витрат на оплату праці у складі собівартості.
Заробітна плата не підтверджена відповідними документами про фактично відпрацьований час та виконаний обсяг робіт	Неможливість підтвердити обґрунтованість нарахування оплати праці та достовірність показника собівартості, що призводить до завищення собівартості.
Витрати на заробітну плату в обліку і звітності відображені не в тому періоді, в якому вони виникли	Як наслідок – перекручені показники собівартості й прибутку.
Неправильно застосовані норми і розцінки, посадові оклади тощо при нарахуванні оплати праці	Завищення/заниження собівартості робіт.
При віднесенні на витратні рахунки заробітної плати порушено принцип бухгалтерського обліку «нарахування та відповідності доходів і витрат» – на собівартість віднесені витрати майбутніх періодів	В обліку і звітності за звітний період перекручені показники собівартості й прибутку.

Джерело: сформовано на підставі [26]

Після перевірки обґрунтованості формування витрат на заробітну плату аудиторю необхідно дослідити правильність нарахування ЄСВ та віднесення до собівартості. Робочий документ аудитора при фіксуванні результатів перевірки ЄСВ наведений у табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Перевірка правильності віднесення ЄСВ до собівартості

Показник	За даними підприємства	За даними аудиту	Відхилення
1	2	3	4
Нарахована заробітна плата, грн			
Ставка ЄСВ, %			
Сума ЄСВ, грн			

Джерело: сформовано самостійно

Наступним етапом аудиту прямих витрат є перевірка правильності нарахування амортизації на об'єкти, які безпосередньо приймають участь у виробничому процесі, а також її розподіл між роботами (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Перевірка правильності віднесення амортизації необоротних активів до собівартості

Інвентарний № НА	Метод амортизації	Дата введення в експлуатацію	Первісна вартість НА	Ліквідаційна вартість НА	Строк експлуатації	Розрахована сума амортизації, грн		
						За даними підприємства	За даними аудиту	Відхилення

Джерело: сформовано самостійно

Аудитор перевіряє чи не була віднесена до прямих витрат амортизація, що нарахована на основні засоби та нематеріальні активи загальновиробничого призначення та чи пропорційно розподілена амортизація на конкретні вироби.

Останнім етапом аудиту прямих витрат собівартості робіт є перевірка обліку втрат від браку та інших прямих витрат. Зокрема, аудитор повинен перевірити правильність документального оформлення браку у виробництві й правомірність списання втрат від браку, правильність складання бухгалтерських проведення.

Після аудиту прямих витрат аудитор перевіряє правильність формування та розподілу накладних витрат на підприємстві.

Потім проводиться перевірка результатів проведення інвентаризації незавершеного виробництва за відповідними описами, актами, протоколами та їх відображення в бухгалтерському обліку.

Після цього встановлюється відповідність записів синтетичного й аналітичного обліку записам у Головній книзі, фінансовій та статистичній звітності (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

**Перевірка відповідності залишків у синтетичних і аналітичних регістрах
обліку незавершеного виробництва**

№	Показники	Дата			
		31.03	30.06	30.09	31.12
1	2	3	4	5	6
1.	Залишок в оборотній відомості, у т.ч.:				
1.1					
1.2					
1.3					
2.	Залишок у Головній книзі				
	<i>Відхилення (ряд. 2 – ряд. 1)</i>				
3.	Залишок у фінансовій звітності (Баланс, рядок 1102)				
	<i>Відхилення (ряд. 3 – ряд. 2)</i>				
	<i>Відхилення (ряд. 3 – ряд. 1)</i>				

Джерело: сформовано самостійно

На основі проведених процедур аудитором здійснюється фіксування аудиторських доказів у робочих документах, проводяться узагальнюючі процедури аудиту та складається аудиторський висновок.

3.3 Напрями вдосконалення внутрішнього контролю собівартості готової продукції ДП «НВО «ПХЗ»

Пропонується розробити 2 групи стандартів внутрішнього контролю (табл.3.7). Спеціальні стандарти будуть враховувати компоненти внутрішнього контролю, специфіку і вид діяльності ДП «НВО «ПХЗ», його організаційну структуру та галузь економіки.

Для забезпечення ефективності системи контролю, необхідно, щоб ВК був превентивним і попереджав майбутні порушення. Доцільно мати певну систему обмежень, які б запобігали здійсненню незаконних операцій.

Групи стандартів внутрішнього контролю

Вид стандарту	Зміст
Загальні стандарти	розкривають аспекти професійної відповідальності і компетентності внутрішніх контролерів і внутрішніх аудиторів, контролю якості їх праці;
Спеціальні стандарти	будуть відображати інформацію стосовно ризиків та суттєвості, задач і процедур контролю, оцінки системи ВК, здійснення контролю в умовах автоматизованої інформаційної системи, організаційні питання контролю

Якщо на підприємстві відсутня автоматизована інформаційна система, то важко забезпечити дотримання працівниками встановлених обмежень. В таких умовах єдиний вихід – це жорсткий розподіл обов'язків між працівниками у відповідності із основними функціями в процесі виконання господарської операції. Для забезпечення ефективної організації ВК необхідно підвищити роль оперативного планування на підприємстві. Нормативні планові дані і повинні стати обмеженням при здійсненні операцій.

Таким чином, було розроблено схему процесу попереднього контролю на основі інформаційної інтеграції підсистем управління з використанням автоматизованої інформаційної системи (рис. 3.3).

Схема попереднього контролю побудована з урахуванням принципу розподілу обов'язків між працівниками, що проявляється в здійсненні кожного етапу процесу на відповідному автоматизованому робочому місці (АРМ). Попередній контроль відбувається автоматично та напівавтоматично за участю працівника.

Отже, оперативне планування відіграє ключову роль у процесі інформаційної інтеграції підсистем управління з використанням автоматизованої інформаційної системи, оскільки воно забезпечує вчасне та координоване вирішення завдань на різних рівнях управління, а також надає необхідну основу для обміну даними та інформацією між підсистемами, сприяючи їх взаємодії та синхронізації дій.

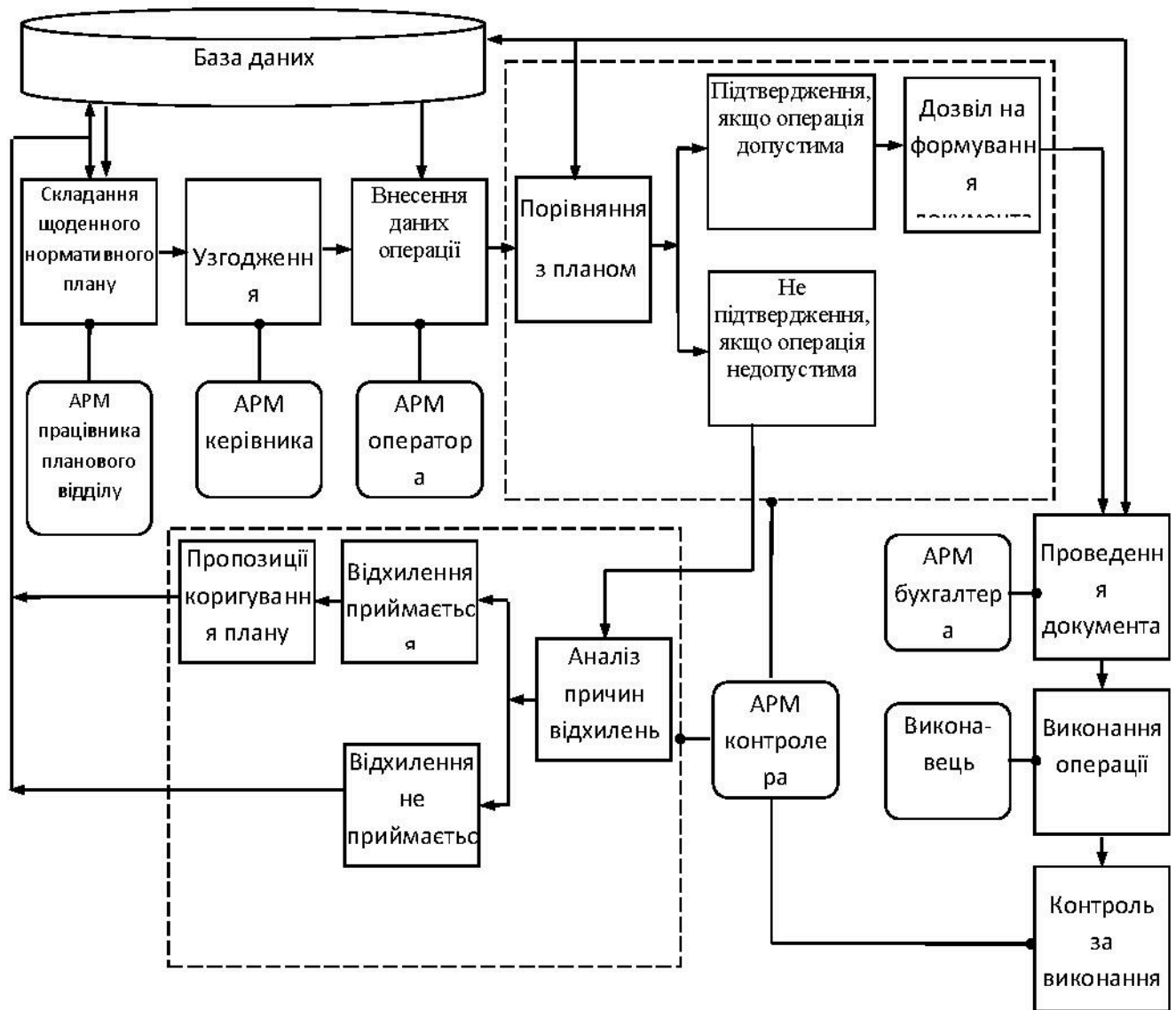

Рис. 3.3. Схема процесу попереднього контролю на основі інформаційної інтеграції підсистем управління з використанням автоматизованої інформаційної системи

Оперативне планування дозволяє уточнити поточні плани та завдання, враховуючи актуальну інформацію, що надходить з автоматизованої інформаційної системи, тим самим покращуючи якість управлінських рішень та ефективність функціонування підприємства.

В таблиці 3.8 узагальнено заходи щодо удосконалення обліку та внутрішнього контролю собівартості готової продукції ДП «НВО «ПХЗ».

Таблиця 3.8

**Заходи щодо удосконалення обліку та внутрішнього контролю
собівартості готової продукції ДП «НВО «ПХЗ»**

№ з/п	Заходи	Ефект
1	Впровадження управлінського обліку	Забезпечить керівництво підприємства інформацією про те, як здійснюється контроль над витратами шляхом їх обліку за видами і центрами витрат
2	Розробка підприємством положення та стандартів внутрішнього контролю;	Спеціальні стандарти будуть враховувати специфіку і вид діяльності ДП «НВО «ПХЗ»
3	Введення графіку документообігу	Чітке визначення етапів руху документів на підприємстві, оперативність обробки документів, мінімізація облікових помилок, своєчасність прийняття управлінських рішень
4	Організація процесу попереднього контролю на основі інформаційної інтеграції підсистем управління	Розроблена нова схема процесу попереднього контролю на основі інформаційної інтеграції підсистем управління з використанням автоматизованої інформаційної системи. Планування, облік, аналіз, контроль з використанням автоматизованих інформаційних систем і технологій.
5	Налагодити комплексну автоматизацію облікових робіт виробничого процесу	Придбати відповідне програмне забезпечення та провести навчання персоналу
6	Проведення навчальних заходів для персоналу з питань обліку собівартості та внутрішнього контролю	Забезпечення правильного застосування нових процедур та технологій
7	Залучення зовнішніх аудиторських компаній для проведення незалежної перевірки ефективності систем обліку та контролю	Підвищення якості обліку, звітності, на основі яких будуть прийматися ефективні управлінські рішення

Джерело: складено самостійно

Удосконалення внутрішнього обліку для ДП «НВО «ПХЗ» дасть змогу забезпечити кращу ефективність контролю на підприємстві. В таких умовах буде запроваджено жорсткий розподіл обов'язків між працівниками у відповідності із основними функціями в процесі виконання господарської операції.

Висновки до розділу 3

Об'єктом внутрішнього контролю собівартості готової продукції є витрати, здійснені під час виробництва та віднесені до собівартості. Метою внутрішнього контролю собівартості готової продукції є встановлення достовірності, об'єктивності, повноти, своєчасності та законності відображених даних на рахунках бухгалтерського обліку, в зведених документах та облікових регістрах, фінансовій та статистичній звітності підприємства.

Перед початком проведення перевірки складається програма проведення перевірки та визначає процедури. Протягом перевірки аудитором збираються документальні аудиторські докази. Джерелами перевірки собівартості готової продукції є: первинні документи, аналітичні та синтетичні регістри обліку, дані головної книги, фінансової та статистичної звітності, інформацію з актів перевірок інших суб'єктів контролю, внутрішні накази, розпорядження, пояснювальні записки тощо.

Аудит витрат на виробництво продукції включає в себе: перевірку прямих витрат і накладних витрат, зведеного обліку витрат і калькулювання, результатів проведення інвентаризації незавершеного виробництва, встановлення відповідності записів синтетичного й аналітичного обліку записам у Головній книзі, фінансовій та статистичній звітності. На основі проведених процедур аудитором здійснюється фіксування аудиторських доказів у робочих документах, проводяться узагальнюючі процедури внутрішнього контролю.

ВИСНОВКИ

Послідовне дослідження теоретичних та практичних аспектів обліку і внутрішнього контролю собівартості готової продукції ДП «НВО «ПХЗ» дозволило дійти наступних висновків:

1. Основними завданнями досліджуваного підприємства є: задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торгівельної, іншої господарської діяльності. ДП «НВО «ПХЗ» є вертикально-інтегрованою компанією, яка надає повний комплекс послуг - від виробництва вибухових матеріалів та проведення комплексу буро підричних робіт до реалізації нерудних матеріалів. Крім цього, підприємство спеціалізується на проведенні наукових досліджень в області розробки високоенергетичних матеріалів і спецвиробів для Міністерства оборони України. Значну частину робіт, пов'язаних з виробничою діяльністю, ДП «НВО «ПХЗ» виконує завдяки наявності державних оборонних замовлень, що зумовлює його залежність від коштів державного бюджету.

2. Бюро фінансово-економічного аналізу на підприємстві здійснює фінансовий аналіз його діяльності, що є оцінкою майнового стану підприємства та є важливим аспектом роботи будь-якого підприємства. Фінансовий аналіз діяльності ДП «НВО «ПХЗ» показав його як прибуткове підприємство, сума активів та власного капіталу якого збільшувалися кожного року до повномасштабного вторгнення. Звітність за останні роки відсутня.

3. Собівартістю готової продукції є вартісне вираження витрат на засоби виробництва, оплату праці і соціальні заходи, здійснені у процесі їх виробництва. Для обліку собівартості готової продукції передбачено активний рахунок 23 «Виробництво», який згідно робочого плану рахунків ДП «НВО «ПХЗ» має субрахунки четвертого порядку. З метою аналітичного обліку на підприємстві впроваджені коди аналітичного обліку для кожного

субрахунку, що надають можливість деталізувати накопичені витрати у розрізі контрагентів, договорів та видів виконаних робіт.

4. При дослідженні існуючої системи обліку і контролю на підприємстві були виявлені недоліки у налагодженні якісного оперативного обліку і комп'ютеризації облікових робіт виробничого процесу, відсутності методичного забезпечення процесу внутрішнього контролю та недосконалості нормування витрат, що зумовлює необхідність впровадження на ДП «НВО «ПХЗ» ефективної системи контролю та управління витратами.

5. Метою внутрішнього контролю обліку собівартості готової продукції є встановлення достовірності, об'єктивності, повноти, своєчасності та законності відображених даних на рахунках бухгалтерського обліку, в зведених документах та облікових регістрах, фінансовій та статистичній звітності підприємства щодо виконання дослідно-конструкторських робіт. Перед початком проведення перевірки проводиться планування контрольної діяльності, складається програма проведення перевірки та визначаються процедури перевірки. На основі проведених процедур аудитором здійснюється фіксування аудиторських доказів у робочих документах, проводяться узагальнюючі процедури контролю.

6. Запропоновані заходи щодо удосконалення обліку та внутрішнього контролю собівартості готової продукції ДП «НВО «ПХЗ»: забезпечать керівництво підприємства інформацією про те, як здійснюється контроль над витратами шляхом їх обліку за видами і центрами витрат; спеціальні стандарти будуть враховувати специфіку і вид діяльності ДП «НВО «ПХЗ»; налагодять чітке визначення етапів руху документів на підприємстві, оперативність обробки документів, мінімізація облікових помилок, своєчасність прийняття управлінських рішень; покращать планування, облік, аналіз, контроль з використанням автоматизованих інформаційних систем і технологій; забезпечать правильне застосування нових процедур та технологій; підвищать якість обліку, звітності, на основі яких будуть прийматися ефективні управлінські рішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дороженко Л.І. Сучасні методи обліку витрат у контексті зарубіжного досвіду. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2014. № 2. С. 72–76.
2. Лепетан І. Методи обліку витрат: вітчизняний та зарубіжний досвід. URL: http://sophus.at.ua/publ/2014_12_16_lutsk/sekcija_2_2014_12_16/metodi_obliku_vitrat_vitchiznjanij_ta_zarubizhnij_dosvid/75-1-0-1147
3. Корольова О.І. Облік витрат виробництва: проблеми та перспективи. Економіка та управління на транспорті. 2015. Випуск 1. С. 79–90.
4. Пустова І.В. Методи управління витратами в сучасних умовах: ефективність застосування, переваги та недоліки. Інвестиції: практика та досвід. 2013. № 11. С. 39–42. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2013_11_12
5. Воронко Р.М. Облік у зарубіжних країнах: Навчальний посіб. Львів : «Магнолія 2006», 2009.
6. Звіт про управління ДП «НВО «ПХЗ». URL: http://www.ric-phz.com.ua/index.php?pages=activity_enterprise
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : Положення від 31.12.1999 р. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
8. Порядок формування та коригування очікуваної вартості товарів, робіт і послуг оборонного призначення, закупівля яких здійснюється за неконкурентною процедурою: Постанова КМУ від 17 березня 2021 р. № 309. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/309-2021-%D0%BF#Text>
9. Маниліч М.І. Собівартість продукції: теоретичний аспект / М.І. Маниліч, О.В. Миронюк. URL: <http://archive.nbuv.gov.ua>.
10. Завгородній В.П. Бухгалтерский учет в Украине : учеб. пособие для студентов вузов. – 5-е изд., доп. и перераб. – К. : Издательство А.С.К., 2003. – 847 с.

11. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський управлінський облік : підручник для студентів спеціальності 7.050.106 «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / Ф.Ф. Бутинець, Т.В. Давидюк, Н.М. Малюга, Л.В. Чижевська ; за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Житомир : Рута, 2002. – 480 с.
12. Мацибора В.І. Економіка сільського господарства : підручник / В.І. Мацибора. – К. : Вища шк., 1994. – 415 с.
13. Цал-Цалко Ю.С. Витрати підприємства / Ю.С. Цал-Цалко. – Київ : ЦУЛ, 2002. – 656 с.
14. Войтенко Т., Вороная Н. Войтенко Т., Вороная Н. Усе про облік витрат на виробничому підприємстві. Х. : Фактор, 2005. 266 с
15. Панасюк В. Панасюк В.М. Витрати виробництва: управлінський аспект. Тернопіль : Астон. 2005. - 288 с.
16. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік [текст] : навч. посіб. / І. Б. Садовська, Т. В. Божидарнік, К. Є. Нагірська. – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 688 с.
17. Столяр Л.Г. Нормативно-правове забезпечення обліку та контролю витрат виробництва // Проблеми соціально-економічного розвитку підприємництва: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 8–9 листопада 2012р., – Дніпропетровськ : «Герда», 2012. С. 223 -225. URL: https://conf.at.ua/archive/sbornik_materialov_konferencii_8-9_nojabrja_2012_g.pdf
18. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Інструкція від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
19. Методичні рекомендації визначення кошторисної вартості науково-дослідних та готової продукції (НДГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ) для організацій (підприємств) різних форм власності та господарювання (крім бюджетних установ) від 21.02.2006 року № 119. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0119290-06#Text>

20. Хома Д. М. Внутрішній аудит процесу виробництва / Д. М. Хома // Сталий розвиток економіки. - 2013. - № 3. - С. 283-288. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2013_3_62
21. Кулаковська Л.П., Піча Ю.В. Організація і методика аудиту: Навч. посіб. - 3-є вид. – К.: Каравела; 2006. - 560 с.
22. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг Видання 2016–2017 років Частина I, II, III. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-auditu>
23. Методичний посібник «Внутрішній фінансовий аудит» URL: <https://mof.gov.ua/uk/rozvitok-derzhavnogo-vnutrishnogo-finansovogo-kontrolju>
24. Податковий кодекс України : Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20190101>
25. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 № 2258-19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>
26. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>
27. Гончаров С. М., Кушнір Н. Б. Тлумачний словник економіста / за ред. проф. С. М. Гончарова. — К.: Центр учбової літератури, 2009.
28. Фінансово-економічний словник : словник-довідник / кол. авт. : Юнін О. С., Круглова О. О., Савельєва М. О. та ін. – Дніпро : Видавець Біла К. О., 2018. – 164 с
29. Словник економіста та підприємця / А.М. Туренко, І.А. Дмитрієв, О.С. Іванілов, І.Ю. Шевченко. – Х.: ХНАДУ, 2018. – 340 с
30. Юридична енциклопедія: В 6 т. /Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. — К.: «Укр. енцикл.», 1998.
31. Господарський кодекс України, №436-IV від 16.01.2003р
32. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затверджене Наказом Міністерства фінансів України №20 від 31.01.2000р

33. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджене Наказом Міністерства фінансів України №290 від 29.11.1999р
34. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Витрати», затверджене Наказом Міністерства фінансів України №318 від 31.12.1999р
35. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991р №959-ХІІ
36. МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів»
37. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів», затверджене Наказом Міністерства фінансів від 10.08.2000 №193
38. Методичні рекомендації щодо проведення внутрішнього аудиту фінансових установ, затверджено розпорядженням Державної комісії з регулювання ризиків фінансових послуг від 27.09.2005 №4660
39. МСА 315 «Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвих викривлень через розуміння суб'єкта господарювання та його середовища»
40. Пашкевич М.С. Контроль: незалежний, внутрішній, державний: навч. посіб.: у 2 ч. Ч. 1. Незалежний аудиторський та внутрішньогосподарський контроль [Електронний ресурс] / М.С. Пашкевич, Н.Л. Шишкова ; М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Електрон. текст. дані. – Дніпро : НГУ, 2017. – 182 с. – Режим доступу: <http://nmu.org.ua>
41. Замула І.В., Танасієва М.М. Внутрішній контроль : навч. посіб. Чернівці : Технодрук, 2021. 336 с.
42. Внутрішній контроль господарської діяльності підприємства: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів/За редакцією к.е.н., проф. М.Д.Корінька. - Фастів: «Поліфаст»; 2006 - 440с.

ДОДАТКИ

Історія розвитку ДП «НВО «Павлоградський хімічний завод»

Основні види економічної діяльності ДП «НВО «ПХЗ»

Виробництво

- інших основних органічних та неорганічних хімічних речовин;
- мінеральних вод та інших вод, розлитих у пляшки;
- добрив і азотних сполук;
- інших виробів із пластмас;
- будівельних металевих конструкцій і частин конструкцій;
- інших готових металевих виробів;
- інших машин і устаткування спеціального призначення;
- інших вузлів, деталей і приладдя для автотранспортних засобів;
- тощо

Надання послуг

- дослідження й експериментальні розробки у сфері інших природничих і технічних наук;
- у сфері добування інших корисних копалин і розроблення кар'єрів;
- ремонт і технічне обслуговування готових металевих виробів;
- ремонт і технічне обслуговування електричного устаткування;
- технічні випробування та дослідження;
- готелів і подібних засобів тимчасового розмішування;
- вантажного автомобільного транспорту;
- різні види торгівлі;
- тощо.

Утилізація

- утилізацію різноманітних видів боєприпасів, непридатних до зберігання й використання

Проведення наукових досліджень

- розробка високоенергетичних матеріалів й виробів

Графік документообігу ДП «НВО «ПХЗ»

Назва документу	Виконавець	Кому представляється	Строк пред'явлення
1	2	3	4
Видаткова накладна, товарно-транспортна накладна або залізнична накладна (надаються комплектом)	Економіст відділу матеріально-технічного забезпечення	Комірнику структурного підрозділу	По даті надходження товарно-матеріальних цінностей на підприємство
	Комірник структурного підрозділу	Бухгалтеру-матеріалісту	Щоденно, не пізніше 1-го числа місяця, наступного за звітним
Прибутковий ордер	Комірник структурного підрозділу	Бухгалтеру-матеріалісту	Щоденно, не пізніше 1-го числа місяця, наступного за звітним
Акт виконання робіт, послуг	Економіст по договірній роботі підрозділів; особи, відповідальні за виконання договорів	Начальнику або провідному бухгалтеру бюро зведеної бухгалтерської звітності підрозділу	Не пізніше 5-го дня після завершення господарської операції та дати складання акту
Акт приймання виконаних будівельних робіт	Особи, відповідальні за виконання договорів	Начальнику або провідному бухгалтеру бюро зведеної бухгалтерської звітності підрозділу	Не пізніше 5-го дня після завершення господарської операції та дати складання акту
Акт звіряння взаєморозрахунків	Особи відповідальні за виконання договорів, бухгалтер структурного підрозділу	Бухгалтеру (із взаєморозрахунків з контрагентами) центральної бухгалтерії	За потребою

ВІДГУК
на кваліфікаційну роботу бакалавра
студентки групи 071-20з-1 спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Андріянової Вероніки Олегівни
на тему «Облік і внутрішній контроль собівартості готової продукції
(на прикладі діяльності ДП «НВО «ПХЗ»)»

Мета бакалаврської роботи – розробка на базі вивчення законодавчої, нормативної і спеціальної літератури, з застосуванням практичних матеріалів підприємства рекомендацій щодо вдосконалення діючого порядку обліку і внутрішнього контролю собівартості готової продукції. Задачі, поставлені в роботі, виконані в повному обсязі.

Актуальність вдосконалення діючого порядку обліку і внутрішнього контролю собівартості готової продукції полягає в забезпеченні ефективного управління виробничими процесами та фінансовими ресурсами підприємства. Це стає необхідним у зв'язку зі зростанням конкуренції на ринку, посиленням вимог до ефективності та оптимізації виробничих процесів, а також для забезпечення відповідності законодавчим вимогам і стандартам обліку та фінансового звітування. Покращення обліку і контролю дозволить підприємству більш точно визначати собівартість продукції, вчасно виявляти можливі витрати та ризики, оптимізувати виробничі процеси та приймати обґрунтовані управлінські рішення для підвищення ефективності та конкурентоспроможності.

Отже, тема представленої кваліфікаційної роботи є актуальною, а висвітлення і систематизація питань у напрямку вдосконалення організації діючого порядку обліку і внутрішнього контролю собівартості готової продукції складають і теоретичний, і практичний інтерес.

Тема кваліфікаційної роботи цілком відповідає її змісту та тексту і розкрита в повному обсязі. У кваліфікаційній роботі охарактеризовано та проаналізовано господарську діяльність ДП «НВО «ПХЗ»; визначено види діяльності та особливості функціонування базового підприємства; розкрито значення «собівартість готової продукції»; досліджено нормативно-правове

регулювання та порядок обліку собівартості готової продукції; охарактеризовано систему обліку та внутрішнього аудиту ДП «НВО «ПХЗ»; визначено мету, завдання, об'єкт та інформаційні джерела внутрішнього контролю собівартості готової продукції; окреслено напрями вдосконалення обліку і внутрішнього контролю собівартості готової продукції.

Вдосконалення і рекомендації забезпечують практичну значущість роботи. Застосування розроблених пропозицій щодо організації діючого порядку обліку і внутрішнього контролю собівартості готової продукції підприємства можуть бути використані в практичній діяльності ДП «НВО «ПХЗ».

В цілому робота відповідає загальним вимогам до змісту та оформлення кваліфікаційних робіт бакалаврів. Робота написана економічно грамотно, тему розкрито, наведені пропозиції та рекомендації по організації діючого порядку обліку і внутрішнього контролю собівартості готової продукції підприємства. Достатньо ілюстрована таблицями і схемами.

Кваліфікаційна робота виконана на достатньо високому рівні, може бути допущена до захисту та заслуговує оцінки “_____”.

Науковий керівник:

К.е.н., доцент

(вчене звання, науковий ступінь)

Шишкова Наталія Леонідівна

(Прізвище, ім'я, по-батькові)

(Дата)

(Підпис)